

Køerne skal stadig

TRAGEDI: Ulykke i gyllebrønd forvandlede i løbet af få minutter drøm til mareridt for to unge hollandske familier på deres gård i Han Herred

Dødsfaldet i gyllebrønden for et halvt år siden præger hverdagen på det store landbrug i Han Herred. Men selv om oplevelsen og savnet hele tiden kværner i baghovedet, er Willy og Symen - svigerinde og bror til afdøde Rimmer Jansma - nødt til at klare de daglige gøremål i staldene. Enken Lyda er stadig så berørt af ulykken, at hun frabeder sig fotografering.

» I tiden umiddelbart efter ulykken var det hele bare uvirkeligt. Somme tider greb jeg mig selv i at ringe til Rimmer på mobiltelefonen, når jeg gik ude i stalden og arbejdede.

SYMEN JANSMA,
Rimmer Jansmas bror

Af Mogens Møller
mogens.moeller@nordjyske.dk

Hvem skal så blande foder? Det var det spørgsmål, der spontant meldte sig hos fireårige Cees, da han så sin døde far smurt ind i gylle ligge på Aalborg Sygehus.

Et helt naturligt spørgsmål for en lille purk, som netop har fået at vide, at far aldrig mere kommer hjem på gården igen.

Det er efterhånden godt et halvt år siden, den 36-årige hollandske landmand Rimmer Jansma døde ved en tragisk arbejdsulykke. Han døde af svovlbrinteforgiftning, da han var i færd med at montere en pumpe i en gyllebrønd.

Ulykken skete en fredag eftermiddag. Det var 24. august sidste år midt i høsttiden, og umiddelbart før de 780 køer på ejendommen i Han Herred skulle malkes for anden gang den dag.

- Set i bakspejlet var det naturligvis uforsigtigt og ufornuftigt at gå i gang med at montere pumpen uden alt det nødvendige sikkerhedsudstyr, siger storebror Symen Jansma.

De to brødre og deres hustruer - Lyda og Willy - var sammen om at drive den store malkebesætning i Holmsø, som ligger mellem Attrup og Haverslev få hundrede meter fra

Limfjorden i det østlige Han Herred.

- Det kan måske sammenlignes med en lidt hasarderet overhaling i bil. Som regel går det jo godt, selv om man egentlig inderst inde godt ved, at man ikke burde have overhalet, tilføjer Symen.

Pumpen skulle på plads i brønden efter en reparation. Brødrene havde i et par dage diskuteret, hvordan de skulle få den monteret. Om fredagen besluttede Rimmer, at han ville kravle ned i tanken og montere pumpen.

Det skulle bare ordnes

Den skæbnesvangre beslutning skyldtes, at gyllen var begyndt at hobe sig op i stalden, hvor køerne går i løsdrift på spaltegulv.

Desuden skulle de to brødre begge spille fodbold i weekenden. Den ene lørdag, den anden søndag. Så det var bare om at få det ordnet.

Rimmer stillede sig på en stige, der var sænket ned i den fire meter dybe gyllebrønd. Det var ham, der skulle bugsere pumpen på plads.

Pumpen hang over brønden i frontliftarmen på en minilæsser, som blev ført af Symens 10-årige søn - det ældste barn på gården.

Symen stod ved brøndens åbning og dirigerede nedsænkningen af pumpen.

Men opgaven drillede. Pumpen var ikke så let at manøvrere på plads, som de havde regnet med.

Pludselig faldt Rimmer bagover fra stigen og ned i bunden af brønden, hvor gyllen stod i knæhøjde.

Symen klatrede straks ned i brønden for at redde sin lillebror. Samtidig gav han sønnen besked om at ringe 112.

Trods gentagne forsøg lykkedes det ikke den 40-årige storebror at løfte livløse Rimmer op af gyllen.

I mellemtiden var to af gårdens fire østeuropæiske ansatte og naboer ilet til.

Symen kravlede ned i brønden igen og fik en sele omkring Rimmer.

Endelig lykkedes det at få ham op fra brønden, men desværre for sent. Den 36-årige hollandske landmand var allerede død, da ambulancen nåede frem.

Kampen for at redde lillebroderen havde også nær kostet Symen livet. Han faldt om, da han kom op fra brønden.

Efter et par timer på sygehuset var han frisk nok til at vende hjem til familien og den store besætning af malkekøer.

Mindre end en halv time efter den chokerende oplevelse måtte de to ansatte i gang med at malke de 780 køer. I landbruget er det dyrenes

døgnrytme, der sætter dagsordenen. Det går ikke an at springe en malkning eller fodring over.

De følgende to uger havde Symen, hans hustru, Willy, og Rimmers enke, Lyda, nok at se til med at klare alt det praktiske, der skal ordnes, når nogen dør.

Knap en uge efter dødsfaldet var der mindegudstjeneste i Haverslev Kirke.

Yderligere en uge senere blev Rimmer Jansma begravet i sin fødeby i det nordlige Holland.

Drømmen opstod i Holland

Det var her, drømmen om en tilværelse som landmand i Danmark opstod for ni år siden.

Dengang kørte Rimmer maskinstation, mens storebror Symen drev landbrug med 100 malkekøer.

Tanken om at flytte til Danmark opstod, fordi størstedelen af Symens 50 hektar jord var lejet, og han havde ingen muligheder for at udvide.

Derfor blev de to brødre og deres hustruer enige om i fællesskab at se sig omkring efter en større kvægbesætning nordpå.

I deres søgen efter et passende landbrug faldt deres øjne på gården i Han Herred, hvor der i forvejen boede mindst én hollandsk landmand.

fodres og malkes

Det var her i den tildækkede gyllebrønd, dødsulykken skete. De efterladte og de ansatte på gården passerer dagligt stedet.

De to unge ægtepar kiggede første gang på gården i Holmsø i juni 2004. Et halvt år senere købte de.

- Dengang var det let at låne penge i danske banker uden at være i besiddelse af en stor likviditet. Så det gik egentlig nemt med at få købet finansieret, fortæller Symen.

Mælk til hele Hjørring

Da de to familier overtog, var der 350 malkekøer på gården. Siden er besætningen mere end fordoblet.

De 780 køer yder mælk nok til at holde hele Hjørring forsynet. Godt og vel endda.

De to arbejdsomme familier faldt godt til i det lille lokalsamfund, der med sit flade landskab minder om det, de kommer fra i Holland.

Begge brødre spillede fodbold i Trekroner IF. Symen på andetholdet i serie 6 og Rimmer som energisk og målfarlig centerforward på førsteholdet i serie 5.

Indtil mandens død gik Lyda og svigerinden Willy til fitnessboksning i Fjerritslev.

De to ægtepars tilsammen syv børn går i den lokale skole og i de lokale daginstitutioner. De taler både flydende dansk og frisisk dialekt og har mange legekammerater.

Forældrene deltog i selskabeligheden i det lokale forsamlingshus.

Der var således på alle måder tale

om en realisering af drømmen. Lige indtil den skæbnesvangre fredag eftermiddag.

- I tiden umiddelbart efter ulykken var det hele bare uvirkeligt. Somme tider greb jeg mig selv i at ringe til Rimmer på mobiltelefonen, når jeg gik ude i stalden og arbejdede, fortæller Symen, mens tårerne presser sig på.

Straks efter Rimmers død trådte venner og bekendte til for at hjælpe på gården sammen med de østeuropæiske ansatte. Nogle tog ligefrem ferie med øjeblikkelig varsel for at give en håndsrækning.

Efter begravelsen i Holland var det atter normal arbejdsdag for Symen, hans hustru, Willy, og enken Lyda på gården i Holmsø. Køer, kvier og kalve skal jo passes.

Men tankerne vender hele tiden tilbage til den mand, bror og svoger, som ikke er mere.

- Vi snakker tit om det med hinanden. Også om, hvordan vi hver især har det, siger Symen.

For eksempel bad Lyda ham forleden genfortælle hændelsesforløbet den skæbnesvangre eftermiddag helt præcist.

- For os virker det stadig, som om det var i går, det skete. Det kværner herinde næsten hele tiden, siger Symen og peger på sit hoved.

Igen bliver øjnene blanke.

Symen er helt klart den mest talende af de tre. Han har brug for at snakke.

Lyda er langt mere fåmælt. Hun har gået til psykolog.

- Det var godt at få snakket om det med psykologen. Men ligefrem at påstå, at det har hjulpet, er måske for stort et ord, siger hun.

Rigtig hårdt efter chokket

- Det er faktisk, efter at selve chokket er overstået, det er blevet rigtig hårdt. Jeg har svært ved at tage mig sammen til at komme i gang, fordi tankerne hele tiden kører, siger den spinkle, sportstrænede 36-årige hollandske kvinde.

Det er hende, der står for bogholderiet. Svogeren tager sig af malkekøerne, mens Willy har ansvaret for kvier og kalve.

Rimmer var ham, der havde forstand på maskineriet. Efter hans død har landbruget været nødt til at ansætte to ekstra mand.

Lyda forsøger at smile og more sig, når hun er sammen med børnene på to, fire og otte år.

- Vi er meget opmærksomme på, at vores børn trives på trods af det forfærdelige, der er sket.

Foråret er på vej i Holmsø. Det bliver tidligere lyst om morgenen, og fuglene er begyndt at kvadre.

Men på den store kvæggård er

humøret stadig under frysepunktet.

Lyda har opgivet at starte med fitnessboksning igen foreløbig. Hun kan slet ikke overskue det i øjeblikket. Hvem skulle for eksempel passe børnene?

Tanken om at genoptage fodboldspillet har strejft Symen.

- Kroppen siger, at du skal i gang igen. Men jeg har simpelt hen ikke kræfterne endnu, siger han.

I stedet har han givet tilsagn om at være træner og coach for sønnens fodboldhold.

Brønden, hvor ulykken skete, passerer de flere gange dagligt.

- Det nytter jo ikke at gå i en stor bue udenom, konstaterer Symen.

For nylig - på halvårsdagen for ulykken - drak han kaffe ved gyllebrønden sammen med de to ansatte, der var med til at hjælpe Rimmer op. De benyttede lejligheden til at snakke igennem, hvad der skete. Og selv om især den ene af de to østeuropæere er en sej gut, fik følelserne den dag frit løb.

Trods ulykken er Willy og Symen overbevist om, at deres og børnenes fremtid ligger på gården i Holmsø.

Enken Lyda har det i øjeblikket sådan, at hun er ude af stand til at tage stilling til fremtiden for hende og de tre børn.

FAKTA

LIVSFARLIG GYLLEGAS

■ Svovlbrinte virker som blåsyre - det ødelægger cellernes mulighed for at udnytte ilt.

■ Lammer nervesystemet og stopper dermed vejtrækningen ved dødelige koncentrationer.

■ Få vejtrækninger ved meget høj koncentration er tilstrækkelig.

■ Ingen advarsel, fordi lugtesansen hurtigt lammes - selv ved ikke-dødelige koncentrationer.

■ Læs mere om efterspillet på næste side.